

УДК 614.2 (497.11)(091)
930.253 : 614.2 (497.11 Ниш)“1915/1971“

КЛИНИЧКА БОЛНИЦА НИШ
(1915, 1918 - 1971)

После ослобођења од Турака основана је Војна болница, а три године касније 1881. основана је у Нишу и грађанска болница под називом Окружна

Списак

Особља Нишке окружне болнице, којима припада дневница и сто: под др. 1. од 29. септембра, када је одређена од старане Владике Војводе др. 232 на рад у ову болницу; др. 2, 3, 4, 5 и 6 од 1. Октобра, јер су били руководиоци инвентара болнице и Касторови завода, сирџи који су напустили болницу; др. 7 од 1. децембра, када је болница могла да ради

Број др.	Звање	Име и презиме	За време				Укупно	Забелешка			
			Великог	Средњег	Малог	Укупно					
1	Управник болнице	Др. Ева Каленка	2	12	31	186	30	186	564	Др. Хабелсбург	
2	Велика болница	Емануел Петровић	-	-	31	93	30	93	276	Велики Петровић	
3	Лаборант	Алекса Милић	-	-	31	93	30	93	276	Алекса Милић	
4	Лаборант	Франц Милић	-	-	31	93	30	93	276	Франц Милић	
5	Миликар	Милан Петровић	-	-	31	93	30	93	276	Милан Петровић	
6	Лаборант	Александар Петровић	-	-	31	93	30	93	276	Александар Петровић	
7	Лаборант	Јакоб Милошевић	-	-	-	-	5	15	31	108	Јакоб Милошевић
8	Лаборант	Росања Петровић	-	-	-	-	5	15	31	108	Росања Петровић
9	Лаборант	Зимница Петровић	-	-	-	-	5	15	31	108	Зимница Петровић
			Укупно						2268		

Укупно: две хиљаде двеста шест осам година
Управник болнице, Др. Хабелсбург

Универзитетски Архив
Б. Бр. 180,
12. децембра 1973 год.

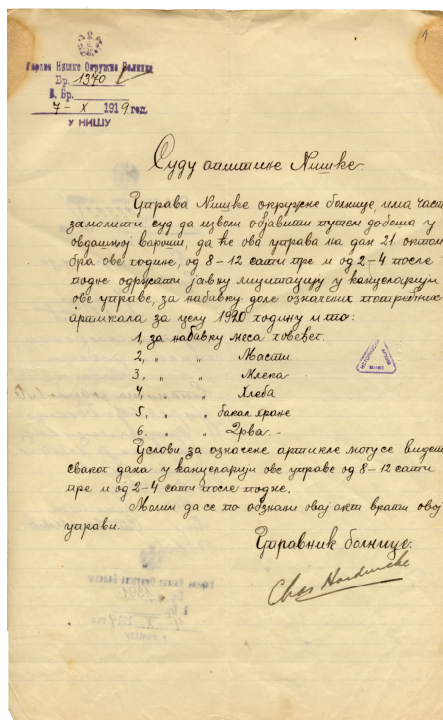
Списак особља Окружне болнице у Нишу којима припада дневница за рад, непосредно после напуштања непријатељских војника

болница, која је радила у приватној кући. Први управник ове болнице био је први дипломирани лекар у Нишу др Антон Зајичек.²²⁸ Педесет кревета, са колико је

²²⁸ В. Милојевић, Окружна болница, Енциклопедија Ниша (здравство, дечија заштита) Ниш стр.

болница располагала, били су најчешће коришћени за болеснике оболелих од туберкулозе и венеричних болести. Зидањем наменске зграда за болницу 1910. године капацитет се повећао, али се повећао и број болесника. Болница је већ 1929. године користила осам зграда у којима је радило девет одељења: хирушко, ушно, унутрашње, дечије, очно, венерично, гинеколошко, заразно и одељење за посматрање.²²⁹

У току свог постојања и рада Болница је мењала називе тако да је од 1915-1922.године радила под називом Нишка окружна болница првог реда; до 1929. Нишка обласна болница; Државна болница до 1948; Општа градска болница до 1959; Општа среска болница до 1961; Општа болница до 1965. године, када је прерасла у Клиничку болницу Ниш.²³⁰ У 1971.години створена је Заједница клиника, института и завода.

Јавна лицитација за набавку потрешитина за болницу

БРОЈНИ ПРЕГЛЕД

Особља Државне болнице у Нишу за 1933/34.год.састављен према наређењу Краљевске Високе Управе у Нишу VI.Бр.6974 од 5.априла 1934.године.

Лекари и Апотекари	Шефова одељена	2	
	Примаријуса	2	
	Асистената	3	
	Секундарних лекара	1	
	Апотекар	1	
Разврстано особље	Чинови, приправ.лекар	1	
	Контрактациони лекар	1	
	Свега	11	
Дневничари	Чиновиња у I групи	2	(оконом и магационер)
	Чинови, приправ.ол X. гр.	2	(1. одн. и 1 бабича)
	Званичница I групе	1	(лаборант)
	Званичница II групе	1	(писар)
	Службена I групе	3	
	Службена II групе	6	
	Свега	15	
Дневничари	Бабича	1	
	Званичниц	1	
	Болничара и других	34	
	Службена	8	
	Свега	44	

И.Бр. 1633
29 маја 1934. год.

Н.Д.Управника болнице,
Антон Зајичек

Бројни преглед особља Државне болнице у 1933/34. години

Први управник др Антон Зајичек остао је на тој дужности до 1887.године, када ову функцију обавља доктор Димитрије-Мита Милићевић и остаје до 1898. године. Њега замењује доктор Ђура Гаврић, а од 1902. године као управник Окружне болнице, са малим прекидима у току балканских ратова, је Павле

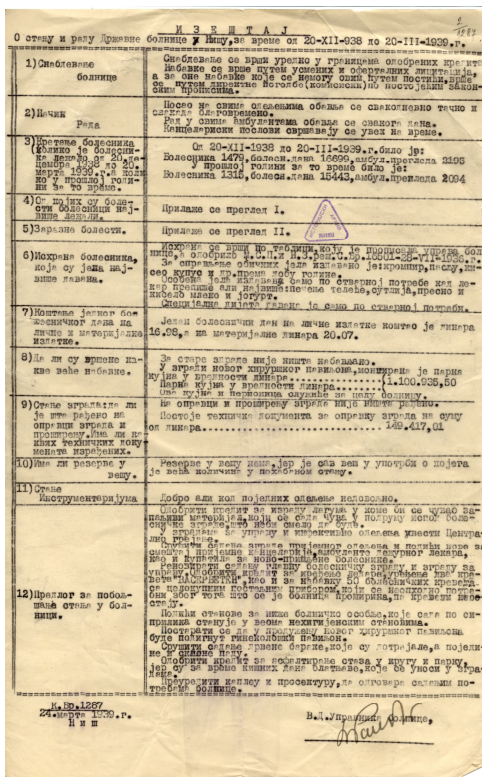
148-149

²²⁹ ИАН, Клиничка болница Ниш, док. 3902/1936

²³⁰ В. Поповић и Ј. Михаиловић, Водич кроз архивску грађу ИАН, Ниш 1996. стр.229

Јефтић све до своје смрти 1915. године. Прва жена, управник болнице, је др Ева Хаљеџка која је ту дужност обављала у три наврата: у време балканских ратова, у Првом светском рату и после његовог завршетка.²³¹

Доктор Алекса Савић је именован за управника Окружне болнице 22. јула 1920. године. Године 1922. Окружна болница проширује се на 150 болесничких постеља. По наређењу Министарства народног здравља организује се течај за болничаре-нудиље са предавачима: Лепосавом Аранђеловић (хигијена, инфективне болести, унутрашње болести), Љубицом Поповић (хирургија) и Александаром Жиган (анатомија, физиологија).²³² Од 1926. године дужност управника Обласне болнице обављао је доктор Чедомиљ Арнаутовић, док је доктор Алекса Савић био на другим дужностима (посланик, министар). После смрти др Алексе Савића 1928. године мењали су се управници, чешће вршиоци дужности управника, јер болница, по тадашњим новим прописима, није имала довољан број постеља, што је био услов за постојање сталног управника.²³³

Извештај о стању и раду Државне болнице у Нишу у периоду 1938-1939. године.

О раду болнице, о врстама и кретању болести говоре многобројни извештаји из 1925, 1929, 1934, 1936, 1937, 1938, 1939, 1940, 1945. године.

Жеља за проширењем капацитета Државне болнице у Нишу остварила се изградњом модерног хирушког павиљона са 100 болесничких кревета. Освећење темеља хирушког павиљона обављено је 22. новембра 1936. године. Са изградњом хирушког павиљона, израдом канализације у болничком кругу и повезивању са градском мрежом и инсталирањем котларница и парног постројења за централно грејање у новом и старом павиљону, инсталирањем операционе сале - побољшани су услови за рад и повећани капацитети Државне болнице на 374 болесничких кревета.

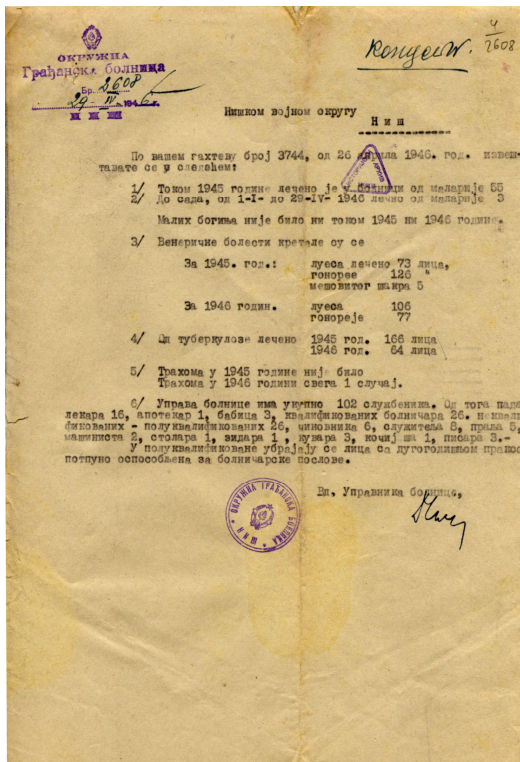
За време Другог светског рата Државна болница ради по наредбама Комесаријата Министарства социјалне политике и народног здравља. Пошто Ниш спада у највише бомбардоване градове у току Другог светског рата, Државна болница је имала посебну улогу у спасавању и збрињавању настрадалих Нишлија. После

²³¹ Р. Живић, Књига о болници, Ниш 2001. стр.72

²³² Исто, стр. 86

²³³ Исто, стр.94

ослобођења Ниша 14. октобра 1944. године, Државна болница је запала у тешкоће, због уступања хирушког павиљона (уступљен је са целокупним инвентаром, инструментаријумом, инсталацијама и са целокупним персоналом Сталној војној болници у Нишу)²³⁴ и недостатка кадра. Током неколико месеци ситуација се променила. Борбе су завршене и рањеници су престали да пристижу, али се зато број болесника у грађанству повећао. Због тога је управа Државне болнице тражила од Министарства народног здравља у Београду 31. маја 1945. године, да се хирушки павиљон ослободи војске и стави на располагање болесним грађанима. Током септембра 1945. године из хирушког павиљона иселени су рањеници и смештени у Војну болницу, а Државна болница тада повећава број болесничких кревета за 94. Обим пословања и кадар је све већи, број збринутих и излечених болесника задовољавајући. Тако је, 2. августа 1946. године, Државна болница имала 13 одељења са различитим бројем болесничких кревета и 97 службеника: 5 лекара опште праксе, 13 лекара специјалиста, 3 бабице, 1 сестру нудиљу, 1 лаборанта, болничара-34, 1 апотекара, административног особља -9 и осталог помоћног особља-30.

Извештај Окружне грађанске болнице из 1946. године

Државна болница у Нишу бележи двадесет година свог успона кад се изашло из поратних тешкоћа. Убрзано се градило. Ницале су зграде у којима се данас налазе: Институт за нефрологију и хемодијализу, Институт за патологију, Гинеколошко-акушерска клиника, Клиника за очне болести, Клиника за болести ува, носа и грла, Клиника за заразне болести, проширена је зграда Хирушке клинике, а надзидана интерна клиника.

У 1970. години постељни фонд износи 1100 болесничких кревета. Унутрашњу организацију чинили су: управа, медицинска одељења и помоћна одељења. Медицинска одељења: Хирушко, Интерно, Дечије хирушко, Дечије интерно, Гинеколошко-акушерско, Уролошко, Очно, за Физикалну медицину и терапију, Рендген, Биохемијска лабораторија, Апотека и Трансфузија крви и помоћна: Опште, Финан-

сијско, Техничко, Економско-набавно и Перионица.²³⁵

²³⁴ Исто, стр. 112

²³⁵ В. Поповић и Љ. Михаиловић, Водич кроз архивску грађу стр. 229

Грађа фонда обухвата период од 1915-1948, 1953-1971.године. Поседује књиге: примљених и отпуштених болесника, деловодне протоколе, књиге наредби, евиденције болесника, књиге месечних извештаја, књиге аманета, пријављених оболелих лица, контролник особља, књига стања болесника, књиге пријема, лекова, финансијске књиге и др.

Врсте списа у фонду су: расписи Министарства народног здравља; молбе за лекарска уверења и уверења; протоколи пријема болесника; комисијски извештаји са обављених лицитација за набавку хране, огрева; рачуни болничких трошкова; извештаји о кретању заразних болести; извештаји о раду и стању болнице; правилник о унутрашњем раду и одржавању службе у државним болницама; месечни изводи остварених прихода и расхода; наредбе Краљевске банске управе; преглед ситуационог плана зграде из 1936; акт о години оснивања болнице; извештаји о стручном раду болнице; расписи Окружног начелства округа нишког; записници са састанака органа самоуправљања болнице; завршни рачуни; нормативна акта болнице; уговори о изградњи станова; планови рада болнице; извештаји о пословању; платни спискови; досијеи радника и др.